

Vyhodnocení školního programu prevence za školní rok 2004/2005

Preventivní program školy byl realizován v několika rovinách:

- a) Výchovně vzdělávací činnost ve **výuce jednotlivých předmětů**, zejména prvouky, občanské a rodinné výchovy, přírodovědy a přírodopisu, chemie, pracovní a technická výchovy, tělesné výchovy, ale i dalších předmětů směřovala systematicky k tématům zdravého životního stylu. Výuka byla doplňována **specifickými akcemi**, např.:

- besedami na téma „Svět drog“ - v 6. – 9. ročníku s p. Žákem – koordinátorem prevence v m.č. Repy
- besedami v 6.- 9. ročníku s Městskou policií – téma šikana, drogy, právo
- v 7. a 9. ročníku besedami na téma „AIDS a Virus HIV“ s Kováčem (Dům světla – centrum pro postižené HIV/AIDS)
- besedami v 8. a 9. ročníku s MUDr. Uzlem na téma sexuality a sexuálního života
- Dnem zdraví, který byl tentokrát zaměřen na bezpečnost silničního provozu.

V 8. ročníku žáci opět vypracovávali samostatné práce na témata, související se zdravým životním stylem. Tyto práce se postupně stávají velmi dobrou tradicí vytváření tzv. **ročníkových prací** v rámci předmětu občanské a rodinné výchovy. Žáci si při této příležitosti osvojují práci s textem, s grafickou úpravou, vyhledáváním informací, řazením vlastních úvah, myšlenek, názorů a v neposlední řadě i s dodržování předem stanovených zásad a pravidel. Tyto práce jsou navíc využity jako součást preventivního programu školy.

- b) Škola věnuje velkou **pozornost žákům, kteří patří do „rizikových“ skupin** – žákům s různými handicap, s problematickým rodinným zázemím, s problémy v oblasti vztahů s vrstevníky apod. Těžiště této činnosti leží v práci třídních učitelů a výchovného poradce, spolupracujeme s pedagogicko psychologickou poradnou a v závažných případech s příslušnými odděleními sociálních odborů úřadů. Přímou ve škole také působí psycholožka.

Zvýšená pozornost byla věnována třídám 7.B a 8.B, se kterými systematicky pracovali třídní učitelé, výchovný poradce a odborníci ze sdružení Triangl.

- c) Ve škole probíhal **program specifické protidrogové prevence**, realizovaný o.s. Prev-Centrum ve třídách 6.-9.ročníku (v každém ročníku 2 x 3 hodiny ročně) a Centrem dohody ve třídách 4. a 5. ročníku.
- d) V tomto školním roce se již podruhé konal **adaptační a rozvojový kurz pro 6. ročník**. Cílem tohoto projektu je předejít v maximální možné míře nejrozličnějším potížím dětí na 2. stupni a snížit tak riziko jejich ohrožení sociálně patologickými jevy, resp. potlačit přirozenou tendenci některých jedinců řešit problémy způsoby, zasahujícími do oblastí sociální patologie a zneužívání návykových látek. Rozvojový pobyt se zaměřil na adaptaci dítěte na nový kolektiv, na nové učitele a na nové metody práce, ale jeho cílem také byl osobnostní rozvoj dětí ve smyslu rozvoje komunikačních, sociálních, sebepoznávacích a dalších kompetencí.

Důležitým cílem bylo také umožnit učitelům, kteří ve třídách působí, poznat žáky na počátku 6. ročníku, resp. seznámit se s jejich schopnostmi, dovednostmi, povahovými rysy, sociální pozicí, osobními problémy

- e) Škola maximálně podporuje **aktivní a pozitivně zaměřené trávení volného času** dětí. Každoročně je zřizována řada zájmových kroužků (viz bod 11.1.). Během celého roku pokračovaly na hřišti ZŠ nám. Interbrigády **sportovní turnaje**, jejichž ústřední myšlenkou je nabídnout dětem a mládeži v blízkém i širším okolí školy neformální a neinstitucionalizovaný, ale přesto do určité míry organizovaný způsob sportovního vyžití. Turnaje nejsou soutěží mezi školami, ale mezi libovolně a přirozeně vzniklými skupinami dětí a mládeže, vstup do nich je zcela otevřený a probíhají ve volném čase dětí, tj. odpoledne a o víkendech. Proto spatřujeme jejich velký význam právě v prevenci sociálně patologických jevů. Kromě těchto turnajů k prevenci jistě přispívá i celoroční otevření školního hřiště veřejnosti.
- f) Na jaře se opět konal **seminář pro rodičovskou veřejnost**, tentokrát na téma drogových závislostí a všeho, co s nimi souvisí ve vztahu k dětem a mládeži. Jako přednášející byl pozván pan Ondřej Žák, který se touto problematikou zabývá především přímo v terénu (koordinátor prevence m.č. Praha 6 – Řepy).

1.1. Vzdělávání pedagogických pracovníků

V řadě oblastí, které souvisejí s prevencí sociálně patologických jevů, jsou učitelé systematicky vzděláváni.

Témata, kterých se letos učitelé zúčastnili, s počty jednotlivých účastníků:

Projekt rozvojových pobytů – trojmodul (zážitková pedagogika)	1
Plánované rodičovství	5
Metodika prevence a řešení šikanování	2
Aspekty sexuální výchovy v kontextu kriminality dětí a mládeže	2
Prevence sociálně patologických jevů	1
Semináře metodika prevence (průběžně)	1

1.2. Vyhodnocení efektivity a úspěšnosti preventivního programu – evaluace programu

Kromě reálného výskytu sociálně patologických jevů ve škole (viz následující bod 8.4.) lze na efektivitu a úspěšnost programu prevence usuzovat z následujících ukazatelů:

- ❖ Všechny výše uvedené besedy a semináře byly účastníky (žáky i učiteli) hodnoceny jako velmi přínosné a dobře připravené. Mimořádný úspěch měly vzdělávací a preventivně zaměřené akce Městské policie.
- ❖ Ročníkové práce žáků na téma péče o zdraví měly dobrou úroveň, což konstatovala hodnotící komise – práce jsou uloženy ve školní knihovně.
- ❖ Práce s problémovými žáky nebyla vždy úspěšná, zejména v případech zjevného či skrytého záškoláctví, kdy nebylo možné dosáhnout součinnosti s rodiči. Také v případech

problémových tříd 7.B a 8.B jsou pokroky sice zřetelné, ale přesto menší, než jsme předpokládali a než bychom si přáli. V řadě případů lze však konstatovat úspěšnou integraci zdravotně nebo sociálně znevýhodněných dětí, v jejichž případech vedla spolupráce učitelů, výchovného poradce, psychologa a rodičů k dobrým výsledkům.

- ❖ Programy specifické prevence, realizované ve škole externími institucemi, byly předmětem samostatné evaluační činnosti, a to zejména program Prevcentra na 2. stupni. Pokud jde o program s lektorem Centra dohody, byla situace snadnější, protože programu byli přítomni třídní učitelé a ti jej hodnotili jako přínosný (zejména ve 4. ročníku). V kurzech vedených lektory Prevcentra nemohou být učitelé přítomni a vyhodnocení je tím složitější. Na konci roku škola obdržela závěrečnou zprávu zpracovávanou lektory. Z ní lze usuzovat na úspěšnost programu ve většině tříd – výjimku tvoří jen „problémové“ třídy 7.B a 8.B. Pro doplnění obrázku o realizaci programu škola zadala ještě žákovské dotazníky, ze kterých vyplynuly následující závěry:

- pro pozitivní vnímání programu ze strany dětí je rozhodující kvalita lektorů a jejich schopnost získat u dětí autoritu
- mezi klady programu uváděli žáci zejména:
 - lepší poznání spolužáků
 - možnost otevřeně nebo i anonymně se ptát a získávat nové poznatky
 - hry a zábavnější činnosti
 - lektoři uváděli poznatky a příběhy z praxe
 - možnost ovlivnit průběh i obsah programu
 - uvolněná atmosféra
 - mohli si dělat, co chtěli, hrát karty, bavit se
 - nemusí se učit

Pozn.: Poslední dvě pozitiva z hlediska žáků samozřejmě nelze chápat jako pozitiva programu, naopak – předposlední bod svědčí o nevládnutí situace ze strany lektorů (uveden ale pouze v 6. ročníku).

- mezi negativa programu žáci zařadili zejména:
 - zbytečnost, jako by to postrádalo smysl, ztráta času
 - hluk a nekázeň ve třídě, absence autority lektorů
 - nudné
 - podvádění ve hrách
 - příliš osobní ankety
 - opakování stejných věcí, stála tatáž témata
 - vyhýbání se odpovědím na naše otázky

Pozn.: V tomto prvním dotazníku měli žáci vyjádřit pouze klady a zápory programu, přičemž pracovali ve skupinách a skupina odevzdávala své hodnocení jako celek. Negativa převažovala nad pozitivy v 7. a 8. ročníku, v 9. ročníku tomu bylo naopak, v 6. ročníku zhruba vyrovnáno.

V dalším dotazníku již žáci odpovídali na 7 konkrétních otázek, na které bylo možné odpovědět ano-ne a každý žák vypracoval odpovědi sám. Celkový přehled odpovědí v jednotlivých třídách je uveden v příloze č. 8. Z tohoto přehledu lze formulovat následující závěry:

- Ve většině tříd se žáci k programu vyjádřili převážně pozitivně a chápou ho jako dobrou prevenci před návykovými látkami.

- Nejpozitivněji se vyjádřili žáci 9. ročníku a třídy 6.B.
- Negativní hodnocení se objevuje zejména u žáků 8. ročníku, přičemž 8.C je jediná třída, kde negativní hodnocení programu zcela převažuje. Zajímavé je v této souvislosti velmi kladné hodnocení práce se třídou ze strany lektorů, kteří uvedli, že se zde program velmi zdařil a že žáci pracovali s velkým zaujetím. I v ostatních dvou třídách 8. ročníku převažovaly u některých otázek negativní odpovědi.

1.3. Výskyt sociálně patologických jevů ve škole

V tomto roce ve škole nebyl řešen žádný případ užívání návykových látek, s výjimkou 2 případů zneužívání tabákových výrobků. Pokud jde o cigarety, je třeba ale konstatovat, že počet dětských kuřáků je poměrně vysoký. I když kouření v prostorách školy se daří restriktivně omezovat, děti kouří v nejbližším okolí, v době před i po vyučování a rodiče o tomto jejich počínání velmi často vědí a není v jejich silách s tímto neblahým jevem něco udělat.

Potěšitelný je také trvajícím nízký výskyt případů šikánování nebo pokusů o něj a fyzického napadení mezi žáky s následkem zranění.

V oblasti šikánování se vyskytly jen 2 méně závažné případy, což potvrzuje dlouhodobý trend v naší škole a úspěšnost preventivních programů. Zdá se, že tento jev se pedagogům daří odhalovat ve stadiu lehčích forem a důsledně jej postihovat

Zhruba stejná byla situace v oblasti neomluvených absencí – zatímco v předcházejícím roce bylo řešeno 10 případů, letos se jednalo o 8.

Celkově lze ale mluvit o udržení trendu malého počtu vážnějších případů v oblasti sociální patologie a o zvyšujícím se úsilí školy se každým – i drobnějším – příznakům intenzivně věnovat.

Pro ověření situace v oblasti sociálně patologických jevů mezi dětmi školy požádala ještě o pomoc Státní zdravotní ústav a na základě další spolupráce byl ve škole zadán mezinárodně standardizovaný dotazník HBSC (ze studie WHO „Health Behaviour in School-Aged Children“), který prozkoumal kompletně různé návyky dětí v oblasti zdravého (či nezdravého) chování a sociální patologie. V době, kdy je psána tato výroční zpráva, nejsou ještě všechny výsledky analyzovány, ale můžeme již uvést, že jsou pro školu vcelku příznivé a že žáci školy nevybočují z běžných populačních charakteristik v žádném ze sledovaných jevů.

Informace o výskytu uživatelů návykových látek ještě dále doplnilo výzkumné šetření, které ve škole provedla studentka z lékařské fakulty v rámci své diplomové práce. Sledovala v ní celkem 8 škol v Praze, z toho kromě naší školy bylo 7 škol v centrální Praze 2. Z tohoto vzorku 576 dětí 3.-5. třídy se naše škola umístila výrazně jako škola s absolutně nejnižším výskytem zneužívání návykových látek (alkohol, tabákové výrobky a ostatní drogy), resp. pokusů o jejich zneužití, prvních kontaktů a experimentace).